

†ANDREI

*Din harul lui Dumnezeu,
Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului,*

*Preacucernicului cler, Preacuviosului Cin Monahal și iubiților noștri credincioși,
le transmitem promisiunea Mântuitorului:*

„Cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi!” (Ioan 11, 25)

***„Pământul nostru-i scump și sfânt,
că el ni-e leagăn și mormânt!”^[1]***

*„Și coborându-L, L-au înfășurat în giulgiu de in
și L-au pus într-un mormânt săpat în piatră,
în care nimeni, niciodată, nu mai fusese pus”
(Luca 23, 53).*

lubiți credincioși,

Sfântul Sinod a dedicat acest an pastorației românilor din afara țării și comemorării celor adormiți în Domnul. Gândindu-ne la cei plecați în eternitate vom valorifica liturgic și cultural mormintele lor, vom avea în grijă cimitirele.

Mormântul cel mai important pentru întreaga creștinătate este Sfântul Mormânt din Ierusalim în care Mântuitorul S-a odihnit trei zile, iar apoi a înviat din morți. Credincioșii au râvna ca măcar o dată în viață să facă un pelerinaj la Sfântul Mormânt. Sfântul Evanghelist Matei ne spunea că „*Iosif, luând trupul, l-a înfășurat în giulgiu curat de in. Și l-a pus în mormântul nou al său, pe care-l săpase în stâncă, și, prăvălind o piatră mare la ușa mormântului, s-a dus*” (Matei 27, 59-60). Și tot el ne spune că în Duminică Învierii, în zori, „*s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer și venind, a prăvălit piatra și ședea deasupra ei*” (Matei 28, 2). Peste mormântul dător de viață s-a ridicat Biserica Sfântului Mormânt.

Biserica Sfântului Mormânt este situată în partea de nord-vest a Ierusalimului, în cartierul creștin. Sfințenia acestui loc izvorăște din pătimirea și învierea Domnului Iisus Hristos. Sfântul Împărat Constantin a construit Biserica Sfântului Mormânt la îndemnul mamei sale, Sfânta Împărăteasă Elena, și a participat la sfințirea ei pe 14 septembrie 336. Atunci, Patriarhul Macarie a ridicat Sfânta Cruce a Mântuitorului Hristos în văzul tuturor.

Istoricul Eusebiu de Cezareea descrie grandiozitatea Sfântului Mormânt și a construcțiilor ridicate peste el. Măreția acestor construcții „*oferea de afară o priveliște copleșitoare. Această biserică a înălțat-o împăratul ca o mărturie impunătoare a mântuitoarei patimi și învieri, îngrijindu-se ca să fie nespus de frumoasă în toate părțile ei cu cheltuială și cu fast de-a dreptul împărătești*”^[2].

Din nefericire, în veacul al VII-lea perșii au cucerit Ierusalimul, au dărâmat frumoasa biserică zidită de Sfântul Constantin și au luat lemnul Sfintei Cruci, ducându-l în Persia. A fost luat rob și Patriarhul Zaharia. N-a trecut însă timp mult și împăratul Heraclie a eliberat Ierusalimul, învingându-i pe perși, și a readus Sfânta Cruce la Ierusalim.

Biserica Sfântului Mormânt a fost restaurată, neavând însă frumusețea celei dintâi, iar pe vremea califului Al-Hakim a fost din nou distrusă. Lucrările de reconstrucție le-au făcut cruciații, însă biserica n-a mai avut strălucirea ctitoriei împăratului Constantin.

Patriarhii Ierusalimului au fost ajutați de țările ortodoxe, de voievozii români, de țării ruși și de către alți donatori. În basilica Sfântului Mormânt, pe lângă ortodocșii care au biserica centrală, au altare de rugăciune și romano-catolicii și armenii.

Sfânta Lumină însă se coboară în Sâmbăta Mare la slujba ortodocșilor și, din capela Sfântului Mormânt, Patriarhul o împarte celor prezenți care o duc în toată lumea, inclusiv în România. „*Venirea Sfintei Lumini la Sfântul Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos în fiecare Sâmbătă Mare este un eveniment minunat și cinstit în mod deosebit și care are loc de mai bine de o mie de ani*”[3].

Momentul acesta înălțător al coborârii Sfintei Lumini are un impact duhovnicesc unic. „*Pogorârea Sfintei Lumini în fiecare Sâmbătă Mare la Mormântul lui Hristos este singurul eveniment minunat din istoria umanității care se săvârșește în fiecare an, în aceeași zi, vreme de mai bine de o mie de ani*”[4].

Avem evlavie mare față de Sfântul Mormânt, dar importanță covârșitoare o are faptul că, de acolo, Domnul Hristos a înviat din morți. Sfântul Apostol Pavel ne spune că „*Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om, și învierea morților*”(I Corinteni 15, 20-21).

lubiți frați și surori,

Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și înviind din morți, ne va învia și pe noi, „*căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia*”(I Corinteni 15, 22). Cele trei învieri pe care Domnul le-a făcut, și care sunt cuprinse în Noul Testament, anticipează ceea ce Hristos va face la sfârșitul veacurilor. Dintre cele trei, învierea fiicei lui Iair, învierea fiului văduvei din Nain și învierea lui Lazăr, asupra ultimei Sfântul Ioan Evanghelistul stăruie și ne dă amănunte legate de mormânt.

Ne spune Evanghelistul că „*era o peșteră și o piatră era așezată pe ea*”(Ioan 11, 38). Înainte de a săvârși minunea, Domnul îi spusese Martei: „*Eu sunt învierea și viața, cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. Și oricine trăiește și crede în Mine, nu va muri în veac*”(Ioan 11, 25-26).

În momentul culminant, după ce au ridicat piatra de pe mormânt, Domnul Hristos S-a rugat Tatălui și „*a strigat cu glas mare: Lazăre, vino afară! Și a ieșit mortul, fiind legat la picioare și la mâini cu fâșii de pânză, și fața lui era înfășurată cu mahramă. Iisus le-a zis: Dezlegați-l și lăsați-l să meargă*”(Ioan 11, 43-44).

La sfârșitul veacurilor toți oamenii vor învia. „*Când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va șede pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile, și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre*”(Matei 25, 31-32).

În cartea Apocalipsei, Sfântul Ioan zice, referindu-se la sfârșitul veacurilor, că „am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stând înaintea tronului, și cărțile au fost deschise; și o altă carte a fost deschisă, care este Cartea vieții; și morții au fost judecați din cele scrise în cărți, potrivit cu faptele lor” (Apocalipsa 20, 12).

Părintele Dumitru Stăniloae ne spune că „a doua venire a Domnului în trupul cel înviat coincide cu prefacerea lumii și învierea morților”^[5]. Citându-l pe Sfântul Simeon Noul Teolog, ne relatează că „Toată zidirea, împreună cu paradisul, după ce se va înnoi și va deveni întreagă duhovnicească, va deveni o locuință nematerială, nestricăcioasă, veșnică și înțelegătoare”^[6].

Până la momentul acesta sublim oamenii adormiți se vor odihni în mormintele lor, mai puțin generația care va fi în viață atunci și care și ea se va schimba: „Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba” (I Corinteni 15, 51).

Dreptmăritori creștini,

Locul în care cei plecați Îl așteaptă pe Hristos sunt cimitirele. Credința creștină în eternitatea sufletului și în învierea morților a făcut să se acorde o grijă deosebită mormintelor. Inclusiv numirea de cimitir, în limbaj creștin, înseamnă loc de dormit, loc de repaus, dormitor (κοιμητήριον, coemeterium, sepulcrum)^[7].

De aici și grija deosebită pe care creștinii o au față de morminte, față de cimitire. Trupul, care se odihnește în mormânt, este copărtăș cu sufletul, atât în viața aceasta, cât și la răsplata de după învierea generală. De aceea, monumentele funerare creștine sunt păstrate cu multă grijă.

Ne onorează faptul de a avea cimitire îngrijite, iar plimbarea prin ele ne face să ne gândim la cei ce-și dorm somnul acolo, să ne gândim la ce au însemnat ei pentru noi, să ne gândim la faptul că suntem nemuritori.

Mitropolitul Bartolomeu Anania, de la a cărei naștere se împlinesc o sută de ani, având și darul poeziei, a scris versurile intitulate „Anotimpuri”: „Pe-acest mormânt – al cui o fi ? – a nins./ Nu plânge, heruvimul nu s-a stins./ Pe-acest mormânt a răsărit o floare,/ Nu plânge, heruvimul n-o să zboare./ Pe-acest mormânt se scutură cucută./ Nu plânge, heruvimul o sărută./ Pe-acest mormânt s-a vestejit o fragă./ Nu plânge, heruvimului i-i dragă./ Pe-acest mormânt se cântă o colindă./ Nu plânge, heruvimul e-n oglindă./ Pe-acest mormânt nu s-a întâmplat nimic./ O lacrimă se-aprinde-n cerul mic”^[8].

Din nefericire, sunt și morminte pe care nu se întâmplă nimic, sunt și morminte neglijate. Am înțeles că Sfântul Mormânt de la Ierusalim are o importanță unică, dar și mormintele creștinilor noștri au importanța lor. Din Sfântul

Mormânt a înviat Domnul Iisus Hristos la Paști, iar la a doua Lui venire, din mormintele lor, vor învia toți morții noștri. De aceea, noi avem o cinstită deosebită pentru morminte și cimitire.

Conform tradiției noastre creștine, ba chiar și mozaice și musulmane, morții se înhumează și nu se incinerează. Aceasta este tradiția creștină, chiar dacă după o practică de sorginte păgână morții se incinerau, iar de exemplu Carol cel Mare a interzis incinerarea^[9].

Odată cu secularizarea și cu îndepărtarea societății de tradiție, practica incinerării a reapărut. Biserica respinge această practică pentru că în Scriptură cuvântul lui Dumnezeu zice: „*pământ ești și în pământ te vei întoarce*” (Facere 3, 19). Nu e vorba că Dumnezeu, la Parusie, nu-i va putea învia și pe cei incinerați, ci e vorba de cuvântul Lui pe care l-am citat și de faptul că înmormântarea mărturisește atât stricăciunea, cât și preamărirea și învierea trupurilor.

Ca și grâul, după spusa Sfântului Apostol Pavel (I Corinteni 15, 35-42), trupurile sunt puse în pământ pentru a renaște la o altă modalitate de existență. Și apoi înmormântarea Domnului Iisus Hristos și Învierea Sa din morți au pentru creștini o valoare arhetipală.

Să nu mai adăugăm faptul că tradiția noastră de două mii de ani are o mare valoare. Sufletul îți cere să ai un mormânt al celor plecați, lângă care să te reculegi, să pui o lumânare și o floare, să-ți dai seama că faci parte dintr-un șir nesfârșit de oameni minunați care-ți dau încredințarea că nu ești suspendat într-un vid, ci că faci parte dintr-un neam. Vizitarea cimitirului Bellu din București sau a Cimitirului Central din Cluj-Napoca îți poate prilejui din punct de vedere spiritual și educativ o liniște sufletească.

lubiți frați și surori,

Sfântul Mormânt din Ierusalim, mormintele celor dragi la care ne cere Sfântul Sinod să medităm în acest an, ne duc cu gândul la Învierea Domnului și, apoi, la învierea noastră a tuturor. Meditând la mormintele celor dragi realizăm dimpreună cu Coșbuc că pământul pe care călcăm este un pământ sfânt: „*Pământul nostru-i scump și sfânt,/ Că el ni-e leagăn și mormânt;/ Cu sânge cald l-am apărat,/ Și câte ape l-au udat/ Sunt numai lacrimi ce-am vărsat*”^[10].

Când Domnul Hristos Cel înviat din morți va reveni, când toți morții vor învia, lumea întreagă se va îmbrăca în nestricăciune și va avea o altă strălucire nebănuită acum. Părintele Dumitru Stăniloae ne spune că „*lumea își va descoperi atunci deplin frumusețea nu numai pentru că va fi poleită de o*

lumină mai presus de orice lumină, dar și pentru că lumina aceea va face arătate toate frumusețile ei ținute sub întuneric de patimile omenești și de tulburarea introdusă în ea de aceste patimi”^[11].

Gândindu-ne la toate acestea, la Învierea Domnului Hristos, la învierea în viitor a tuturor oamenilor, la strălucirea nouă pe care o va primi toată creația, vă dorim sărbătorile Paștilor cu pace, ne rugăm lui Dumnezeu să înceteze pandemia și vă zicem din tot sufletul: Hristos a înviat!

†ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

^[1] George Coșbuc, *Poezii*, Editura Steaua Nordului, Constanța, 2007, p. 157.

^[2] Cf. Protos. Serafim Pașca, *Sfânta Cetate a Ierusalimului*, Editura Gedo, Cluj-Napoca, p. 120.

^[3] Haralambie K. Skarlakidis, *Sfânta Lumină, Minunea din Sâmbăta Mare de la Mormântul lui Hristos*, Atena, 2011, p. 11.

^[4] *Ibidem*, coperta IV.

^[5] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă III*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1978, p. 389.

^[6] *Ibidem*, p. 391.

^[7] Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1993, p. 357.

^[8] Valeriu Anania, *Poeme*, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 232.

^[9] Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 364.

^[10] George Coșbuc, *op. cit.*, p. 157.

^[11] Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 396.